TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 21228
Tarih : 11.11.2026

53311

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki soruların **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını talep ederim.

Nejla DEMİR

Ağrı Milletvekili

Muş Belediye Başkanlığınca Van Halk Sağlığı Laboratuvarına gönderilen, Murat Nehri'nin Ağrı ili Diyadin ilçesi Mollakara köyü mevkisinden alınan numunelerine ilişkin analiz sonuçları, nehrin su kalitesinin ve havzadaki madencilik faaliyetlerinin olası etkilerinin araştırılmasını gerektirmektedir.

31.07.2026 tarihinde Diyadin ilçesi Mollakara köyü mevkisindeki Murat Nehri'nden alınan numuneye ilişkin 10.08.2026 tarihli ve 2026-1268-1 protokol numaralı analiz raporunda arsenik konsantrasyonu 13,754 µg/L olarak ölçülmüştür. Bu değer, İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında **Yönetmelik'te içme suyu için belirlenen 10 µg/L parametrik değerini 3,754 µg/L, yani yaklaşık %37,54 oranında aşmaktadır**. Söz konusu değer içme suyu için belirlenmiş bir parametrik değer olmakla birlikte, Murat Nehri'nde bu sınırın üzerinde arsenik tespit edilmesi, nehir suyunun tarımsal sulama, hayvancılık ve diğer kullanım alanları üzerinden insan sağlığına ve ekosisteme yönelik oluşturabileceği riskleri gündeme getirmektedir. Özellikle Mollakara'da altın madeni projesinin bulunduğu ve Murat Nehri'nin bölgedeki ekolojik yaşam ile tarımsal ve hayvansal faaliyetler açısından taşıdığı önem dikkate alındığında, arsenik bulgusunun ciddiyetle ele alınması gerekmektedir

07.10.2026 tarihinde Mollakara köyü mevkisindeki Murat Nehri'nden alınan numuneye ilişkin 09.10.2026 tarihli ve 2026-1700-1 protokol numaralı analiz raporunda toplam askıdaki

madde miktarı 400 mg/L olarak belirlenmiştir. Ancak raporda numune alma yeri Murat Nehri olarak belirtilmesine rağmen numunenin cinsi "kaplıca suyu" olarak kaydedilmiş ve analiz sonuçları Kaplıcalar Yönetmeliği kapsamında değerlendirilmiştir. Nehir suyunun niteliğiyle bağdaşmayan bu sınıflandırma, Murat Nehri'ndeki mevcut kirliliğin ve madencilik faaliyetleri sonucunda ortaya çıkabilecek çevresel etkilerin doğru biçimde tespit edilmesi, izlenmesi ve kayıt altına alınması konusunda ciddi soru işaretleri doğurmaktadır. Özellikle bölgede planlanan altın madeni faaliyetlerinin nehir ekosistemi, sucul yaşam, tarımsal sulama ve suyun diğer kullanım alanları üzerindeki olası etkilerinin belirlenmesi ve ileride doğabilecek çevresel zararlar bakımından maden şirketinin hukuki sorumluluğunun ortaya konulabilmesi açısından bu sınıflandırmanın gerekçesinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bütün bu hususlar, söz konusu sınıflandırmayla maden şirketinin olası çevresel ve hukuki sorumluluğunun örtbas edilmeye, şirketin aklanmaya çalışıldığına dair haklı soruları beraberinde getirmektedir.

İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik; suların sağlığa uygun ve temiz olmasını, kalite standartlarının sağlanmasını, düzenli izleme yapılmasını ve uygunsuzluk halinde nedenlerin araştırılarak gerekli önlemlerin alınmasını düzenlemektedir. Nehirden alınan ham su numunelerinin değerlendirilmesinde ise suyun kullanım amacı ve niteliği ile yüzeysel su kalitesine ilişkin uygulanabilir mevzuatın ayrıca dikkate alınması gerekmektedir.

Numune alınan Mollakara köyü çevresinde altın madenciliği faaliyeti bulunmaktadır. İşletmecinin açıklamalarında Mollakara projesinde açık ocak madenciliği ve yığın liçi yönteminin öngörüldüğü belirtilmektedir. Bu nedenle arsenik bulgusunun ve askıdaki madde yükünün kaynağının araştırılmasında madencilik faaliyetlerinin olası etkilerinin de incelenmesi gerekmektedir.

Mevcut analizler, tek başına kirliliğin madenden kaynaklandığını veya asit kaya drenajı oluştuğunu göstermemektedir. Bununla birlikte, söz konusu ihtimallerin bilimsel incelemelerle araştırılıp araştırılmadığının ve halkın sağlıklı suya erişimini korumak için hangi tedbirlerin alındığının açıklanması kamu yararı bakımından zorunludur.

Bu bağlamda;

1. Mollakara Altın Madeni'nde gerçekleştirilen kazı, cevher üretimi, pasa depolama ve yığın liçi faaliyetlerinin asit kaya drenajına veya asit maden drenajına yol açma ihtimali değerlendirilmiş midir? Murat Nehri'nde ölçülen arsenik değeri ile bu tür drenaj süreçleri arasında bir bağlantı bulunup bulunmadığı araştırılmış mıdır? Araştırılmış ise kullanılan yöntemler ve ulaşılan sonuçlar nelerdir?
2. Maden sahası, pasa depolama alanları, yığın liçi alanı ve çözelti havuzları ile Murat Nehri ve çevredeki yeraltı suları arasındaki hidrolojik ve hidrojeolojik bağlantılar araştırılmış mıdır? Sızıntıların veya yüzeysel akışın nehre ulaşabileceği güzergâhlar belirlenmiş midir? Bu konuda hazırlanmış raporlar kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?
3. Asit kaya drenajı ve metal taşınımı ihtimalini değerlendirmek üzere madenin memba ve mansabında, saha drenajlarında ve yeraltı suyu gözlem kuyularında pH, elektriksel iletkenlik, asidite, alkalinite, sülfat, demir, alüminyum, mangan ve arsenik ölçümleri yapılmakta mıdır? Ölçümler hangi sıklıkta yapılmaktadır? Son beş yıla ait sonuçlar, tarih ve numune noktaları belirtilerek açıklanacak mıdır?
4. Mollakara Mevkii Murat Nehri'nde sediment ölçümü yapılmakta mıdır? Yapılmış ise en son ölçüm tarihi nedir ve rapor sonuçları nedir?
5. Mollakara mevkisinde bulunan eş zamanlı memba-mansap numuneleri ile maden sahası drenaj ve yeraltı suyu numuneleri alınmakta mıdır? Alınmış ise koordinatları, tarihleri, analiz kapsamı ve sonuçları nelerdir? Alınmamış ise gerekçesi nedir?
6. 13.10.2026 tarihinde Muş Mercimekkale İçme Su Tesisi girişinden alınan numunede arsenik 2,651 µg/L, nikel ise 3,374 µg/L olarak ölçülmüştür. Buna karşılık, 31.07.2026 tarihinde Ağrı ili Diyadin ilçesi Mollakara köyü mevkisindeki Murat Nehri'nden alınan numunede arsenik 13,754 µg/L olarak tespit edilmiştir. Mollakara ve çevresindeki yüzeysel ve yeraltı sularında arsenik ve nikel düzeylerinin belirlenmesine yönelik başka analizler yapılmış mıdır? Yapılmışsa bu analizlerin tarihleri, ölçüm sonuçları ve ilgili mevzuat kapsamında değerlendirmeleri nelerdir?
7. Murat Nehri'nden alınan su numunesinin "kaplıca suyu" olarak sınıflandırılmasının gerekçesi nedir?
8. Nehir suyunda toplam askıdaki madde miktarının 400 mg/L olarak tespit edilmesine rağmen numunenin "kaplıca suyu" olarak kaydedilmesi ve Kaplıcalar Yönetmeliği

kapsamında değerlendirilmesiyle, bu yüksek askıda katı madde miktarının nehir suyu kalitesi, sucul yaşam ve ekosistem üzerindeki olası etkilerinin araştırılması ve kayıt altına alınması göz ardı mı edilmiştir?

9. Bu sınıflandırma yoluyla Murat Nehri'ndeki mevcut kirliliğin ve Mollakara'da planlanan madencilik faaliyetlerinden kaynaklanabilecek çevresel zararların ortaya çıkarılmasının, izlenmesinin ve ileride maden şirketine karşı açılabilecek davalarda delil olarak kullanılmasının güçleştirilmesi mi amaçlanmıştır?
10. Bakanlığınız, bu uygulamayla maden şirketinin olası çevresel ve hukuki sorumluluğunu örtbas etmeye ve şirketi korumaya mı çalışmaktadır?
11. Murat Nehri'nden içme-kullanma suyu temin edilen yerleşimler ve bu sudan yararlanan nüfus belirlenmiş midir? Sağlık Bakanlığı ve ilgili mahalli idarelerle koordinasyon kurularak ham su, arıtma tesisi çıkışı ve tüketici musluklarında eş zamanlı analiz yapılmakta mıdır? Arsenik başta olmak üzere ilgili parametrelerde elde edilen sonuçlar nelerdir?
12. Mollakara Altın Madeni'nin işletme öncesi çevresinde bulunan su varlıklarının su kalitesi verileri ile işletme dönemindeki ölçümler mevcut mudur? Karşılaştırma yapılmış mıdır?
13. Madenin yığın liçi alanı, çözelti havuzları ve diğer ilgili tesislerinde sızdırmazlık, sızıntı tespiti, temiz ve kirli suyun ayrılması, yağış sularının yönetimi ve taşkın güvenliği bakımından hangi denetimler yapılmıştır? Herhangi bir sızıntı, taşma, kontrolsüz deşarj veya izinsiz boşaltım tespit edilmiş midir? Edilmiş ise tarihleri, çevresel etkileri ve uygulanan yaptırımlar nelerdir?
14. Analiz raporlarında numunelerin özel istek kapsamında gönderildiği ve laboratuvar tarafından alınmadığı belirtilmektedir. Bu bulguların resmî denetim numuneleriyle doğrulanması amacıyla işlem başlatılacak mıdır? Bakanlığınızca 2024-2025-2026 yıllarında yapılan denetimlerin tarihleri, analiz sonuçları ve varsa uygulanan idari yaptırımlar nelerdir?
15. Murat Nehri'nin Ağrı'dan Muş'a uzanan kesiminde su kalitesini izlemek, olası kirlenmenin kaynağını belirlemek ve gerekli önlemleri almak üzere kurumlar arası bir çalışma yürütülmekte midir? Ölçüm sonuçlarının numune noktaları ve tarihleriyle birlikte düzenli olarak kamuoyuna açıklanmakta mıdır?